

PRVÉ ZASADNUTIE

TEMATICKÉHO VÝBORU Č. 4 RADY PRE TVORBU NÁRODNÉHO LESNÍCKEHO PROGRAMU SR 2022-2030

25. JANUÁR 2021

MIESTO A ČAS ZASADNUTIA: Platforma ZOOM, 13:15-16:15

PRÍTOMNÍ:

- **Členovia tematického výboru podľa prezencie ZOOM**

Sarvašová Zuzana, Petrášová Viera, Dobšinská Zuzana, Lichý Ján, Chovaňák Augustín, Čiampor Marián, Kováč Zdenko, Mesároš Martin, Pinková Jana, Židek Zdenko, Jozef Kováč, , Baláž Peter, , Pivarčiová Katarína, , Janák Milan, Figúrová Anna, Jaroslav Šálka, Igor Viszlái TUZVO, Ján Merganič, Alžbeta Neuschlová ÚSV ROS, Martina Štěrbová, Miroslav Hasa, Kovalčík NLC, Ladislav Kulla,

- **Facilitátor - Filip Vagač**
- **Zapisovateľka - Anna Zemanová**

OVEROVATEĽ:

- **Martin Mesároš**

CIELE ZASADNUTIA:

- **Prediskutovanie pripomienok k vstupnej správe a návrhov na ďalšiu prácu s nimi (v prípade ak je relevantné s nimi ďalej pracovať)**
- **Prediskutovanie návrhov strategických cieľov a priorit v téme/oblasti tematického výboru pripravených pracovnou skupinou. Prípadne prediskutovanie návrhov alternatív strategických cieľov členmi výboru.**

ĎALŠIE KROKY DOHODNUTÉ NA STRETNUTÍ:

- Overený zápis dostanete **do 8. februára 2021**
- 2. zasadnutie výboru Lesy a klíma bude v 2. polovici februára
- Vychádzajúc aj z dnešných návrhov pracovná skupina na ďalšie zasadnutie výboru pripraví návrh opatrení/spôsobov realizácie dohodnutých stratégií
- Mapujeme zainteresovaných aktérov/stakeholderov, ktorí zatiaľ chýbajú pri tvorbe NLP - ak máte typy prosím napíšte nám, koho je ešte potrebné osloviť / dajte nám vedieť na zemanh@pdcs.sk a my vám zatelefonujeme

HLAVNÉ NÁVRHY, KTORÉ ZAZNELI POČAS STRETNUTIA:

- V úvode stretnutia účastníci súhlasili s nahrávaním priebehu stretnutia, ale výlučne na účely spracovania tohto zápisu.

Sumár zaslaných pripomienok k vstupnej správe a ich vyhodnotenie (Príloha č. 1) a prezentáciu **návrhu strategických cieľov a smerovania** vypracovaných pracovnou skupinou (Príloha č. 2) predniesla Zuzana Sarvašová

K sumáru pripomienok neboli vznesené žiadne pripomienky ani komentáre

K návrhu strategických cieľov v diskusii zazneli pripomienky a návrhy:

V úvode diskusie zaznela zásadná pripomienka, že pri tvorbe NLP bola preskočená dôležitá fáza - formulácia vízie. Je spracovaná správa, máme pomenované problémy, ale chýba spoločenská dohoda, ako by mali lesy vyzerieť a ako by mali byť spravované. Kde chceme mať lesy v roku 2030, koľko percent bude určených na produkciu, koľko na iné využitie. Či a aké chceme mať chránené územia, ako budú chránené, či budú prísne chránené, alebo manažované. Je potrebné, aby na úvod vznikla takáto spoločenská dohoda, aby sa predišlo desaťročiam "zákopových vojen", každý zo svojho pohľadu, z pohľadu ochranárov, z pohľadu lesníkov, z pohľadu vlastníkov. Diskutujúci pokladá za dôležité spoločne sformulovať princípy, ktoré si myslíme, že by mali byť na Slovensku v správe lesov uplatňované. Aby sme dospeli k tomu, čo vstupná správa pomenúva jednou vetou. Nie je to dostatočné na to, aby sme mohli prejsť k formulácii strategických cieľov. Ďalšia pripomienka sa týkala strategických cieľov. Navrhnuté ciele sú vlastne okruhy tém, ktoré by strategické ciele mali pokrývať. Strategické ciele by mali byť naformulované tak, aby obstáli SMART test - špecifické, merateľné, dosiahnuteľné a budú mať nejaký časový rámec, dokedy majú byť naplnené.

Ďalší diskutujúci konštatoval, že ciele nevychádzajú z vízie, ale z identifikácie problémov. K návrhu cieľov bol uvedený postreh, že pokiaľ zabezpečíme náplň cieľa 3, že lesné hospodárstvo bude zabezpečovať spoločenské záujmy vo využívaní lesa reálne a nie fiktívne, nebude potrebné mať cieľ 4. Spoločnosť bude automaticky obhospodarovateľov lesa akceptovať, ak budú napĺňať jej potreby. Bolo navrhnuté zlúčiť ciele 3 a 4, lebo rozdelené pôsobia ako zbytočné rozdelenie problematiky. Pravdepodobne to vychádza z nepochopenia spoločenského konfliktu, vo vzťahu k lesníctvu, ktoré boli naznačené v pripomienkach. Spoločnosť (odhliadnuc od extrémnych skupín) nevníma negatívne lesnícky sektor. Problém je skôr spôsob, akým lesnícky sektor narába so súčasťou životného prostredia človeka, čiže lesa. V prípade, že budú plnohodnotne naplnené návrhy cieľa 3, bude cieľ 4. zbytočný.

Nasledovala reakcia, na vznesené pripomienky. Do cieľa vedie viacero ciest a dôležitý je výsledok. Bolo by vhodné počkať na to, ako sa jednotlivé strategické ciele budú napĺňať opatreniami a nástrojmi lesníckych a verejných politík a potom bude priestor vyhodnotiť, či sú ciele dobre postavené. Na začiatku treba povedať, že chýba vízia, alebo, že ciele nie sú dobre postavené. Musíme sa naučiť viac počúvať a vnímať čo druhí povedia, čo povedia kolegovia a nie hneď odsúdiť.

Zo strany pracovnej skupiny zaznelo vyjadrenie, že je veľmi ťažké stanoviť percentuálne podiely využívania lesov. Nejaké percentá sú v iných cieľoch, napríklad, koľko percent

chceme obhospodarovať prírodu blízky spôsobom, koľko percent je bezzásahových území. Nie je témou tohto výboru riešiť technické záležitosti. Cieľom je prostredníctvom multikriteriálneho participatívneho rozhodovania o lesoch stanoviť percentuálny posun v tom, aké lesy chceme mať. Tu ide o nastavenie systému. Koncept SMART cieľov je jasný, ale nie je celkom vhodný pre tento tematický výbor. Ak zavedieme spôsob multikriteriálneho rozhodovania všetkých skupín, ktoré majú čo povedať do systémov plánovania, do toho ako hospodáriť v lesoch, z toho vyplynie, koľko percent bude v jednotlivých kategóriách. Samozrejme, že výsledok bude výsledkom kompromisov. Nemôžeme teraz povedať konkrétne percento. Ide nám o kvalitatívnu zmenu spôsobu ako zabezpečiť záujmy všetkých aktérov, aby zazneli a odzrkadlili sa ich požiadavky.

Zaznela pripomienka, že okrem teoretickej roviny diskusie, je potrebné prezentovať ľuďom podporu lesníckych činností, a teda, že človek s pílou nie je nepriateľ. Les sa vykonáva pílou. Lesník, ktorý je vyštudovaný, sa v praxi snaží, aby les o ktorý sa stará, vyzeral čo najlepšie. Rovnako postoj, že ochranári a lesníci sú nepriatelia, nie je dobrý. Je potrebné posunúť širokej verejnosti informácie, že je záujem pracovať spoločne a nie všetko, čo sa robí pílou je zlé. Každému vyhovuje kúpiť si nábytok z dreveného masívu, ale keď vidia človeka s pílou, je to problém. Toto spoločnosť musí začať vnímať.

Ďalšia pripomienka sa týkala chýbajúceho spôsobu financovania. Ak sa zhodneme na tom, že je potrebné riešiť ekosystémové služby lesa, stále je to len požiadavka bez definovania toho, z čoho tieto služby budú financované. Keďže ceny dreva, hlavne u menších výmer nedávajú šancu prežiť, tak sa to odráža aj na vzhľade lesa. Rúbe sa na hrane etátu a ľudia to robia za nízke ceny. Nedokážu splácať techniku, nie sú peniaze, nie je to za čo robiť. Je potrebné dať víziu financovania ekosystémových služieb lesa, aby sa neočakávalo, že to bude len z predaja drevnej hmoty na lesnom pozemku.

Zaznela informácia, že mechanizmami platieb za ekosystémové služby lesa, vrátane ekonomických nástrojov sa zapodieva výbor č. 5. Ich navrhnuté výstupy budú zohľadnené prierezovo vo výstupoch všetkých výborov.

Jeden z členov TV 5 potvrdil, že sa vo výbore č. 5 sa zaoberali platbami za ekosystémové služby. Dôležité je, aby ten, kto sa stará o krajinu dostal za ekosystémové služby zaplatené. Aby to nebolo sprostredkované cez ďalšie firmy.

Ďalej zaznela otázka, či by v ciele 4 nemala byť zmienka o vede a výskume a praxi vo vzťahu k verejnosti.

Bola zmienená problematická komunikácia o lesníckych činnostiach. Ako príklad, ako to ide, bolo spomenuté Rakúsko. U nás nemáme odborníkov na komunikáciu. Preto diskutujúci pokladá cieľ č. 4 za dôležitý, keďže bez posilnenia komunikácie vedenej správnym spôsobom to nebude fungovať.

Ďalšia úvaha sa týkala cieľa 4. Otázka je, či sa nezamieňa príčina a dôsledok. Tak ako je cieľ 4. naformulovaný, vytvára dojem, že spoločnosť neakceptuje lesnícky sektor ako taký. Nie je jasné, či samotná komunikačná kampaň môže vyriešiť problém vnímania, bez toho, aby sme

zabezpečili, že spoločnosť nebude mať dôvod negatívne vnímať ťažbu v lese. Ide o konflikt doterajšieho spôsobu obhospodarovania lesov a spoločenských záujmov, ktoré sa vynárajú. Ak vychádzame z predpokladu, že pomenované spoločenské záujmy sú definované, malo by byť komunikované, akým spôsobom lesné hospodárstvo spoločenské záujmy naplňuje. Pokiaľ by zostal cieľ 4. ako samostatný, je potrebné ho preformulovať tak, aby nepôsobil defenzívne pri popisovaní vnímania lesníckeho sektoru.

Členovia výboru boli informovaní, že k 4. cieľu vznikla požiadavka z výboru č. 5. od spracovateľov dreva, že by sa malo posilniť komunikovanie lesa a dreva ako ekologického, obnoviteľného prírodného zdroja. Drevo bolo pomenované ako strategický materiál.

Bol vyslovený názor, že presadzovanie akéhokoľvek druhu politik, nie je možné bez kvalitnej komunikácie odprezentovania smerom k verejnosti. Lesníctvo je v útlme a v zlom svetle a cieľ 4. je z tohto pohľadu veľmi dôležitý. Je potrebné dobré myšlienky, ktoré navrhuje tento NLP predostrieť verejnosti. Bez dobrej mediálnej politiky a komunikácie to dnes nepôjde.

Na tému komunikácie a obrazu sektora zaznela myšlienka, že pokiaľ by mali lesníci 10 mil. projekt na komunikáciu, verí, že by našli riešenie ako zlepšiť obraz lesníctva.

Pripomienky, návrhy a komentáre z diskusie k jednotlivým strategickým cieľom a návrhom možných postupov (spôsobov) na ich dosiahnutie.

1. Zlepšenie postavenia neštátnych vlastníkov lesov

Podporiť riešenie vlastníckych vzťahov a priorít súkromných a spoločenských vlastníkov lesa

Východiskový stav:

Neštátny sektor nie je homogénny, rozhodujúcimi aktérmi sú súkromní vlastníci lesa a pozemkové spoločnosti.

Existuje veľká rozdrobenosť vlastníctva, vlastníci majú rôzne ciele.

Potreba zlepšenia právnej istoty a rešpektovania vlastníckych práv.

Strategické smerovanie možných riešení:

Ambíciou je zlepšiť postavenie neštátnych vlastníkov vytvorením efektívnejších opatrení a k nim špecifických podporných nástrojov. Opatrenia cieľa budú smerovať k zjednodušeniu procesov navracania a sceľovania pozemkov, posilneniu poradenstva pre neštátnych vlastníkov lesnej pôdy, inovácii nástrojov lesníckej politiky OLH a PSL. Strategický cieľ má dôležitú úlohu v regionálnej politike, preto by sa pozornosť mala sústrediť na špecifické opatrenia podľa typu vlastníka zamerané na podporu obhospodarovania krajiny, zabezpečovania ekosystémových služieb, regionálneho a lokálneho podnikania, diverzifikácie činností, podporu združovania sa a modernizáciu.

K návrhu strategického cieľa č.1 v diskusii zazneli tieto pripomienky, návrhy a komentáre:

Prvá pripomienka sa týkala neštátnych vlastníkov, ktorí majú zvláštne postavenie. Napriek tomu, že sú súkromná firma, majú diktát zo strany štátu. Či už je to PSoL, ktorý im striktné nariaduje, čo majú, kedy majú, ako majú. Napriek tomu že iní, ktorí podnikajú na pôde, napríklad poľnohospodári, takýto diktát nemajú. Je otázkou, či je potrebné až v takom rozsahu robiť PSoL pre malých súkromných vlastníkov. Je potrebné uvažovať o tom, aby tam bolo ekonomické zhodnotenie. Ďalšia otázka je odborný lesný hospodár ako nástroj štátu. Vlastník ho vlastne nepotrebuje. Možno uvažovať o tom, že keď ho potrebuje, odbornú radu, alebo pomoc, vie si ho zabezpečiť. Pokiaľ ide o vedu a výskum, tak tam v spolupráci s NLC spolupracujú s expertmi. Momentálne by mal byť odborný lesný hospodár ako nástroj štátu financovaný štátom a nie neštátnym vlastníkom. Zaujímavá by bola analýza, koľko stoja neštátneho vlastníka všetky náklady na činnosti, ktoré od neho vyžaduje štát.

Ďalšia pripomienka sa dotkla veľkej rozdrobenosti pozemkov, ktorá je tiež veľkým problémom pri obhospodarovaní. Najlepším riešením rozdrobenosti by bola ústavná zmena zákona o dedení, napríklad ako je v Českej republike, kde dedí najstarší a nie všetci dedičia. V súčasnosti máme dve generácie, že aj keď zákon nepovoľuje drobenie, tak sa to deje. Bolo by to vhodné riešiť v rámci Ministerstva pôdohospodárstva. Ak spraviť pozemkové úpravy, tak je potrebné najprv upraviť rozdrobenosť úst. zákonom. Bez zmeny zákona aj po pozemkových úpravách po 10 rokoch to bude podobné ako v súčasnosti. K pozemkovým úpravám spomínaným v správe je potrebné povedať, že pri skúsenosti s pozemkovými úpravami je problém riešiť aj lesné pozemky. Nie je to tak ako pri poľnohospodárskej pôde, lebo pri lesných pozemkoch vstupuje bonita a vek porastu. Nie je to homogénne a je otázka, či je to takýmto spôsobom realizovateľné. V praxi sa naráža na veľké problémy.

K pozemkovým úpravám zaznela aj pripomienka, že záleží na participácii vlastníkov a obcí v danom katastri účastníkov. Pre lesnú pôdu platí minimum 5000m² ako hranica drobenia. Notári ho nevyužívajú a pozemkový majetok sa prepisuje aj bez dodržania tohto pravidla napríklad vydržaním a pod. Pravdepodobne by nemalo ísť o ústavný zákon, nakoľko by potom musel byť ústavným zákonom aj zákon o pôde. Zatiaľ sa neprišlo na nič múdrejšie ako na pozemkové úpravy a LH by do úprav malo intenzívnejšie vstupovať.

K neštátnym vlastníkom bolo navrhnuté, že novým pohľadom by mohlo byť v tom, že by sme sa pozreli, nato, čo vyžaduje štát. Ak inštitút odborného lesného hospodára je vecou štátu, tak si treba uvedomiť, že je tu fakt diferenciálnej renty - nie je to štát, kde to môže dotovať z hospodárskej činnosti. U malých vlastníkov môže dôjsť k situácii, keď vlastník nemá 30-40 rokov žiadne príjmy, pretože prvé prebierky sú samozrejme stratové. Nehovorí sa o osobitosti vlastníckosti lesného majetku.

Na doplnenie zaznelo, že pri zohľadňovaní neštátnych vlastníkov pri ich malej výmere, je potrebné si uvedomiť, že nedokážu jednoducho kompenzovať ako štátne lesy. To, že môže mať na celej ploche niekoľko desaťročí les viac nákladový, ako výnosový. Ak to zohľadňovať, musí sa klásť zodpovednosť aj na vlastníka v tom smere, že pri súčasných poznatkoch má v ruke nástroje obhospodarovania lesa, ktoré mu cez diferenciáciu porastov zabezpečia kontinuálny výnos a príjem aj z malej výmery. Je potrebné zohľadniť terajší stav. Pokiaľ má vlastník homogénne porasty, tak bude trvať veľmi dlho, kým ich dokáže diferencovať tak, aby mal príjem. V konečnom dôsledku aj vlastníci na malých výmerách sa dokážu postupne dopracovať k stavu, že by mohli mať výnosy kontinuálne.

Ďalší príspevok smeroval k PSoL a funkcii odborného lesného hospodára. Jednoznačne sú to nástroje, ktoré vyplývajú zo súčasných platných právnych predpisov. Samozrejme, tie sa dajú zmeniť, ale sme viazaní aj medzinárodne platnými právnymi predpismi EÚ. V súčasnosti je ťažko predstaviteľná starostlivosť o les bez týchto nástrojov, ktoré zabezpečujú trvaloudržateľné využívanie lesov. Predostreté argumenty sú pochopiteľné, ale je férové žiadať, aby sa aj neštátni vlastníci podieľali na udržaní týchto nástrojov. Malo by byť v záujme

aj súkromných vlastníkov, ako celej spoločnosti využívať lesy ako prírodný zdroj trvalo udržateľného rozvoja. Bola použitá paralela. Od vlastníka auta sa vyžaduje STK a emisná kontrola a je jedno, koľko auto stálo. Platia určité pravidlá aj vo využívaní lesov a platia pre všetkých.

V diskusii nasledoval príspevok, ktorý uviedol príklad Fínska. Fínsko má PSoLv takom rozsahu, že keď štát niečo vyžaduje, napríklad, aby mal inú drevinu, tak sa s ním dohodne na dotácii. Vždy sa to rieši podľa ekonomického výnosu. Dobrý gazda, dobrý obhospodarovateľ a hlavne vlastník chce lesy zachovať pre ďalšie generácie. Pre svoje deti, pre ich deti. Toto je prirodzené a samozrejmé. Pokiaľ ide o štatút OLH, je to ako keď robíte daňové priznanie. Objednám si odborníka len ak ho potrebujem. Vlastníci nechcú svoj les zničiť. Je potrebné si uvedomiť, že lesy sú ich firma, chcú aby ako firma dobre fungovali, ale musia mať z nej aj ekonomický prospech.

Zaznel názor, že stavať všetko na zisku je trochu deformované, a je to aj proti ústave. Ústava síce definuje právo na majetok, ale rovnako definuje aj právo na ŽP. A explicitne pri práve na vlastníctvo hovorí, že nemôže byť využívané tak, aby poškodzovalo iné právo. Uplatňovanie vlastníckeho práva je regulované právami inými. Ak zabezpečenie požiadavky štátu smerujú k zabezpečeniu iných práv, tak by naplnenie nemalo byť kompenzované rovnako, ako pri iných právach. Pokiaľ niekto bude vlastniť, môže dediť, ťažkou prácou zarobiť, kúpiť si pozemok vedľa mesta a vypočíta si, že keď sa tam postaví kafiléria, tak mu to zarobí milióny. Keď mesto rozhodne na základe regulácií, že nedostane povolenie, zisk mu nebude nikto kompenzovať. Pretože sú na tom mieste iné požiadavky spoločnosti. Je potrebné zrovnoprávniť vlastníctvo lesa s inými vlastníctvami, nemali by sme ho nadradovať, ale stavať sa k nemu ako k inému vlastníctvu.

Nasledovala reakcia na tento príspevok. Súkromné vlastníctvo je deklarované ústavou. Keď od súkromných vlastníkov niečo chce, nemajú s tým problém, ale vždy je to za náhradu. Nemožno to porovnávať s vlastníctvom pozemku, na ktorom chcem stavať. Je to ako keď vlastním záhradu, pestujem si tam čo chcem. Pri poľnohospodárskej pôde nikto nepovie poľnohospodárovi, čo musí pestovať, že musí mať agronóma a musí to robiť určitým spôsobom.

V závere diskusie bolo pripomenuté, že je potrebné sa vrátiť k otázke OLH

2. Posilnenie ľudských zdrojov pre dobré spravovanie lesov

Vytvoríť podmienky pre zlepšenie ľudských zdrojov v LH, najmä ich štruktúry, kvality a dostupnosti, ale aj inštitucionálneho rámca pre napĺňanie lesníckej politiky

Východiskový stav:

Pokles zamestnanosti od roku 1989 o takmer 50 %.

Nezáujem o prácu v LH aj ŠSLH.

Nesúlad medzi potrebami praxe LH a vzdelávaním.

Slabá vymožitelnosť práva a zneužívanie moci.

Problémy výkonu štátnej správy.

Strategické smerovanie možných riešení:

Ambíciou tohto strategického cieľa je vytvoríť motivačné nástroje pre zatriaktivnenie práce v lesníctve a štátnej správe LH. Dôležité je zabezpečiť fungovanie poradenského systému v

LH a návrh na inováciu lesníckeho školstva a ďalšieho vzdelávania v súlade s potrebami praxe. Z hľadiska eliminácie korupcie a klientelizmu, je dôležité zvyšovať právne povedomie a budovať priaznivé podnikateľské prostredie.

K návrhu strategického cieľa č.2 v diskusii zazneli tieto pripomienky, návrhy a komentáre:

V úvode zaznela pripomienka, že je potrebné si zodpovedať otázku, či ide v tomto ciele len o ľudské zdroje, alebo aj o motivácie pre dobré spravovanie lesov.

Opätovne zaznela potreba vyjasnenia si vízie. Otázkou je, či je víziou to, aby sa posilnili ľudské zdroje pri spravovaní lesov, vytvoriť tréningové programy, školenia, tréningy, alebo je víziou vytvoriť finančný nástroj, ktorý bude podporovať vznik nových dodávateľov pre lesné hospodárstvo. Alebo je cieľom posilniť ľudské kapacity hlavne štátnych obhospodarovateľov lesov, aby práce nemuseli externalizovať. Je potrebné pomenovať víziu a z nej vyplynie aj obsah tohto cieľa.

Zaznel podnet na zamyslenie pracovnej skupiny. Je otázne, či je dobré outsourcovanie lesníckych činností, alebo či by minimálne štátne lesy nemali mať opäť zamestnancov. Ďalšou otázkou je VO tak, ako sa momentálne deje. Spôsob, ktorý je nastavený, je nešťastný. Keďže každý porast je iný, uzatvárajú sa rámcové zmluvy, percentá napočítavania cien, ktoré sa potom premietnu do výslednej ceny, teda o koľko je ochotný ísť dodávateľ prác nižšie pod nami nakalkulovanú cenu a pod. Na vážny problém naráža pri VO dodržiavanie agrotermínov, a najnižšia cena vedie k nekvalite. Kvalita práce zodpovedá cene. Keď sa pri zalesňovaní striedajú skupiny, keďže je problém ich adekvátne zaplatiť. Veľký problém je to na západnom Slovensku. Robotníci z lesa končia v automobilkách. Aj určitá stabilita a istota, že mám prácu, keby boli zamestnancami, by zohrávalo svoju úlohu.

Vo vzdelávaní je to vážny problém. Keďže financovanie je viazané na počet žiakov, prijímanie je náborové a nie výberové. Školy zoberú všetkých, aby naplnili limity pre prvý ročník, len aby sa zafinancovali. Klesá kvalita nie len v strednom a učňovskom školstve, ale aj úroveň prichádzajúcich študentov na VŠ.

Myšlienku, že VO deformuje aj fakt, že pri akýchkoľvek živelných udalostiach sa musí ísť cez VO, namiesto okamžitého riešenia problému, podporil aj ďalší diskutujúci. Problémom je aj to, že konečný výsledok práce dostane firma sprostredkovane cez 7 sprostredkovateľských firiem. Konečnú sumu by mala dostávať firma, ktorá v lese pracuje, nie sprostredkovateľské nastrčené firmy. Je to aj otázkou legislatívy, ako to upraviť.

Diskusia sa dotkla aj problémov v štátnej správe. Je potrebné posilnenie regionálnej ŠS na najnižších stupňoch. OÚ prestali chodiť do terénu, nerobí sa dozor, keďže to pracovníci nestíhajú, keďže sú kapacitne poddimenzovaní. Nepriaznivo bolo vnímané aj prijatie lesníckej a drevárskej inšpekcie na celoslovenskej úrovni. Ľudia na okresoch obhospodarovateľov i problémy viac poznajú.

Ďalšia časť diskusie sa venovala pomenovávaniu príčin neatraktívnosti týchto povolání okrem finančných. Či sú iné veci okrem financií, ktoré sa dajú zlepšovať.

Za najväčší problém bola v tejto oblasti označená reforma ESO. Tým, že špecializovaná štátna správa sa dostala pod gesciu MV, nie je možné, aby rezort pôdohospodárstva dokázal zabezpečiť fungovanie štátnej správy v oblasti lesného hospodárstva. Je potrebné prehodnotiť reformu ESO, či bola viac prínosom, alebo viac na škodu, lebo sa to odráža v činnosti štátnej správy..

Pokiaľ ide o atraktivnosť, v prvom rade je to problém finančného ohodnotenia. Ďalej je to náročnosť štúdia. Na Technickej univerzite, kde vymysleli odbor aplikovaná zoológia a poľovníctvo, čo sa stalo jednoduchšou cestou dostať sa k titulu lesný inžinier cez nízku úroveň štúdia. Okolo lesníckych odborných predmetov prejdú len letmo a príčiny boli už spomínané vyššie.

Ďalšou vecou je dehonestácia celého lesníckeho stavu vo verejnosť, cez médiá. Nastavenie médií, ktoré hľadajú senzáciu, nevidia ako atraktívne bežné činnosti, pokiaľ sa nevyrobí škandál. Koho zaujíma, že obnovili holinu po kalamite, za ktorú môžu možno ľudia spreď 100 rokov, ktorí tam vysadili smrečinu. Premieta sa to do celého pohľadu. Ako už bolo povedané, každý chce masív, každý chce drevené výrobky, ale pilčík, ktorý rúbe strom, bez ktorého sa to nedá vyrobiť, je najväčší vagabund v tejto republike, napriek tomu, že v iných krajinách je to vysoko uznávaná profesia. Nielen u lesného robotníka, ale aj u lesného personálu ako TH zamestnancov.

K téme štátnej správy bolo uvedené, že v poslednej dobe v špec. štátnej správe je gro pozícií obsadené čerstvými absolventami škôl. Dostať tam skúsených pracovníkov je takmer nemožné. Dôvodom je aj to, že v štátnej správe sa započítava prax nie odborná, ale len prax v štátnej správe. To znamená, že kvalifikovaného lesníka s 10-20 ročnou praxou postavíte na úroveň čerstvého absolventa.

Aj záverečná myšlienka patrila atraktivite povolania. Prieskumy verejnej mienky dlhodobo vykazujú negatívne výsledky. Atraktivita stojí na stigmatizovaní. Dôležitý je aj finančný efekt. Moderným jazykom komunikačným zhrnuté, odbor lesného hospodárstva nie je sexi.

Poslednou témou, ktorá bola pomenovaná, je potreba doplniť prienik nových poznatkov z vedy a výskumu. a ich prepojenie na obhospodarovateľov lesa. Aby boli viac odkomunikované výsledky z NLC.

3. Zabezpečenie spoločenských záujmov na využívaní lesa

Smerovať k inovácii existujúcich nástrojov verejných politík pri využívaní ESL a návrhu zefektívnenia vstupu verejnosti do tvorby verejných politík

Východiskový stav:

Existujú legitímne požiadavky a záujem spoločnosti na využívaní ekosystémových služieb lesa (ESL).

TUOL presadzuje všetky 3 ciele: ekonomický, ekologický a spoločenský.

Napriek prijatým zmenám v legislatíve a niektorým ekonomickým nástrojom ich implementácia nedostatočne naplňa záujmy verejnosti na využívaní lesa.

Strategické smerovanie možných riešení:

Ambíciou je zlepšenie kvality viacúrovňového spravovania, medzisektorovej koordinácie a participácie v oblasti zabezpečenia rovnováhy a rovnocennosti naplňovania ekonomických, ekologických a sociálnych požiadaviek spoločnosti na lesy. Najväčší vplyv a najväčší potenciál priamo zabezpečiť optimálne plnenie ESL pre verejnosť (a zároveň uspokojiť ekonomické záujmy vlastníkov) má riešenie správcovsých a užívateľských práv vo vzťahu k všetkým ESL, návrh alternatívnych spôsobov hospodárenia v lesoch na základe výsledkov výskumu o ESL a s tým spojené vytváranie podmienok pre uplatnenie PES. K tomu je potrebné využiť aj mix informačných a komunikačných nástrojov (participatívne plánovanie, transfer výsledkov vedy, poradenstvo a vzdelávanie).

K návrhu strategického cieľa č.3 v diskusii zazneli tieto pripomienky, návrhy a komentáre:

Na úvod padla otázka: Čo všetko je verejný záujem? Pre obhospodarovateľov lesov je dôležité vedieť, čo všetko od nich spoločnosť chce, v akom rozsahu a teda čo to je verejný záujem..

Verejný záujem - je otázka, či toto pomenovanie presne vystihuje obsah, ktorý za ním je. Je to to, čo všetko chce spoločnosť od lesov, čo všetko by malo byť reflektované v NLP. Preto je to predložené na diskusiu, aby sa zadefinovala požiadavka spoločnosti na les. Toto by mal zadefinovať tento cieľ. Aby sa zabezpečilo čo najširšie zapojenie zainteresovaných aktérov, aby spoločnosť mala pocit, že les plní ich záujmy. Verejný záujem možno nie je ideálny pojem, na lepšom sa nezhodli, možno by bolo lepšie dať víziu, čo vlastne chceme dosiahnuť. V tomto celi je vízia taká, aby sa čo najširší okruh aktérov podieľal na definovaní toho, čo žiadame od lesa.

Ďalší príspevok smeroval k potrebe zadefinovať ekosystémové požiadavky. Z pohľadu obhospodarovateľov alebo vlastníkov sa stále čaká na návod, napríklad že 1ha lesa má takúto hodnotu v spoločenskej funkcii v mikroklimé, takúto vodohospodársku. Schopnosti lesa v tomto smere sú vyskúmané, čo aký les dokáže, ale nikde to nebolo zatiaľ kvantifikované v peňažnom vyjadrení. Ďalej sú otázkou výstupy z lesy. Vodári nezaplatili nikdy ani cent, napriek tomu na vode zarábajú, lebo ju len upravujú. Ale za vstupný materiál, z ktorého žijú, neplatia. Ďalej je dôležité, aby sa dobre pripravila platforma, kde a ako sa bude môcť verejnosť do tvorby verejných politík zapájať. Pripravuje sa NLP, otvoril sa široký priestor, je potrebné nepremrhať túto šancu.

K potrebe kvantifikovať hodnotu ekosystémových služieb ďalej zaznelo: Čo sa týka poskytovania týchto služieb pre verejnosť, tak poskytovanie služieb v celospoločenskom záujme končí tam, kde začína iná podnikateľská činnosť. Napríklad voda. Ekosystémová služba zabezpečujúca pitnú vodu končí tam, kde niekto využíva túto vodu ako podnikateľskú aktivitu. Je to pre verejnosť, ale niekto iný na tom zarába. Rovnako uhlík. Ak štát predáva kvóty na CO₂, mal by to vložiť do lesov. Ďalšie oblasti sú podpora rekreačného využitia lesov. Tak isto, keď zákazníci niekoho aktívne využívajú lesné porasty v rámci doplnkových služieb, mali by sa podieľať na týchto funkciách. Je potreba tieto služby kvantifikovať a prepojiť ich priamo s lesmi.

V diskusii zaznela potreba ujasniť si, čo je to spoločenský záujem a čo verejný záujem. Pokiaľ hovoríme o verejnom záujme, tak hovoríme o tom, aké opatrenia by sa mali legislatívne prijať k tomu, aby bol presadený verejný záujem. Keď hovoríme o spoločenskom záujme, hovoríme širšie a rôzni aktéri budú mať rôzne požiadavky. Ako príklad bolo použité vyvlastňovanie pozemkov k diaľniciam, záhradkárské osady atd.. Už dnes sú výsledky súdov súdneho dvora a dá sa pozrieť na to, čo je definícia verejného záujmu tak, aby platilo ústavou definované obmedzenie vlastníckych práv.

Odpoveď na otázku, čo je ten záujem, je kľúčová v tomto celi. V materiáloch, ktoré účastníci obdržali je informácia, že v roku 2002 bol realizovaný prieskum medzi obyvateľmi SR. Z neho vyplynuli požiadavky obyvateľov, čo očakávajú od lesa. Ide o očakávania nie od obhospodarovateľov lesa, ale čo chce v súčasnosti spoločnosť od lesa. Tento cieľ nemá napĺňať expertne stanovené ekosystémové funkcie, ale dopytuje spoločnosť. Ak sa chceme baviť o tom, čo chce spoločnosť, podme sa oprieť pri stanovovaní cieľa o výsledky prieskumu, a potom si zadefinujeme cieľ. Zaznela informácia, že prieskumov na túto tému už bolo viacero (napr. Dr. Pichler). Z prieskumov vyplýva nový pohľad na les ako na plnohodnotnú súčasť ŽP. Doteraz sme sa pozerali na les, ako na plochu v krajine, ktorá niečo

produkuje. Produkuje drevo, kyslík, vodu atd. Pokúsme sa filozoficky preniesť inde, je to súčasť životného prostredia, ktoré zabezpečuje nejaký stav ŽP človeka. Je potrebný nie pohľad, že na produkovanie vody potrebujeme do lesa vložiť toľko a toľko, ale pohľad, že samotná existencia lesa v nejakej kvalite spôsobuje to, že jeho súčasťou je kvalitná voda. Teda musíme mať jasno, čo nemôžeme robiť, aby sme ten stav porušili. Rovnako, čo nemôžeme robiť, aby sa ničil vzduch, ktorý ľudia dýchajú. Pozerajme sa na lesy ako súčasť ŽP, ktorá musí mať nejakú kvalitu, aby bola plnohodnotnou súčasťou ŽP ako jedného zo základných práv človeka. A čo si vyžaduje to, aby sme to zabezpečili v tomto stave.

Nasledoval príspevok, ktorý sa vrátil k potrebe definovať pojem legitímna požiadavka. Legitímna požiadavka je rozdielna, pokiaľ ide o verejné a štátne lesy a iná pre súkromné lesy. Verejnosť nemôže mať legitímnu požiadavku rovnakú v neštátnych lesoch ako v štátnych. V podstate štátne lesy, ako sa často operuje, je majetok všetkých občanov Slovenskej republiky. Súkromné lesy sú majetkom určitých osôb, alebo skupín osôb. Je rozdiel, či sa bude zabezpečovať nejaká služba bez úhrady, alebo za úhradu. Týka sa to skutočnosti, do akej miery to obmedzuje.

Na tému životného prostredia človeka bola vznesená námietka, že ľudia v priebehu času odišli z lesov bývať inde a na zabezpečenie životných potrieb využívajú inú krajinu. Lesnú krajinu využívajú prioritne na uspokojovanie svojich iných potrieb. Je tu pojmový rozpor, čo je to životné prostredie. Lesy sú súčasťou životného prostredia, ale nemožno povedať, že lesy sú životným prostredím obyvateľov Slovenskej republiky. Možno mizivé 0,5% žije v lesoch, ostatní žijú v úplne inej krajine ako v lesoch.

Doplnenie zo strany pracovnej skupiny: Nechceme definovať verejný záujem, ale spoločenské potreby a očakávania na využívanie ekosystémových služieb lesa. Sú rôzne údaje z rôznych prieskumov. Prieskumy nám v tomto celi nepomôžu, lebo výsledky sú veľmi rozdielne, podľa oslovenenej vzorky. Cieľom tohto výboru nie je kvantifikovať, ale vytvoriť možnosti, aby spoločnosť mala dostatok nástrojov na to, aby si svoje požiadavky mohla uplatňovať. Nemusíme teraz vyriešiť, či je na prvom mieste drevo, voda, vzduch, alebo CO₂, ale potrebujeme pomôcť, ako pomôcť naplneniu tohto cieľa tak, aby sa rôzne požiadavky skupín mohli riešiť vytvorením priestoru na diskusiu a hľadanie riešení.

Podľa ďalšej pripomienky by cieľom mal byť multifunkčný les. Do pozornosti bola daná posledná Správa pre stratégiu lesa EU, v ktorej sa hovorí, kam by mal les smerovať.

Záver diskusie k tomuto bodu patrilo konštatovaniu, že aj táto rôznorodá diskusia ukazuje, že na to, aby sme boli schopní zdefinovať celospoločenský záujem, spoločenský záujem, alebo verejný záujem, musí byť celospoločenská diskusia. Spoločnosť sa musí vedieť zhodnúť na tom, čo očakávame od lesov. Až potom budeme vedieť odpovedať súkromným vlastníkom, čo od nich očakávame. Nároky na súkromných vlastníkov musia byť iné, ako nároky na lesy v štátnom vlastníctve. Všetko, čo tu bolo spomenuté je legitímne a to, ktorý záujem v tom, ktorom území prevládne, treba riešiť na regionálnej a miestnej úrovni. Máme nástroje, máme PSoL, ktoré sa určitým spôsobom prijímajú. Na participácii ich prijímania sa môžu zúčastniť rôzne záujmové skupiny. Sú však určité regule, ktoré sú dané z úrovne štátu, alebo dokonca z úrovne EÚ. Sú prijaté nové stratégie, napríklad nová stratégia ochrany lesov a Stratégia biodiverzity do roku 2030. Multifunkčné využívanie lesov v sebe musí obsahovať oba extrémny - obhospodarované i bezzásahové. Aby sme videli, či lesy ktoré obhospodarujeme, obhospodarujeme spôsobom, že ich neničíme. Či charakteristiky lesov zostávajú zachované. Potrebujeme aj lesy, ktoré sú využívané, ktoré sú obhospodarované. Pri odklone od plastov k obnoviteľnej surovine sa drevo stane ešte dôležitejším, spotreba bude narastať. Toto je budúcnosť lesov aj na Slovensku. Vo Fínsku sa štátne lesy transformovali na biochemický podnik, ktorý má pod sebou aj chemickú výrobu. Drevnú surovinu používa na výrobu rôznych chemických látok, ktoré sa ďalej spracúvajú. Otázka je,

ako rozumne sme schopní drevnú surovinu využiť. Ďalej sú aj nástroje ako obehová ekonomika, aby sme mali rozumné využívanie a nemuseli sme zvyšovať tlak na lesy.

4. Posilňovanie spoločenskej akceptovateľnosti lesníckeho sektora

prispieť k zvyšovaniu povedomia širokej verejnosti o bohatstve našich lesov a o potrebe ich obhospodarovania a udržateľného využívania v kontexte nových spoločenských výziev (klimatická zmena, ESL) s cieľom eliminácie spoločenských konfliktov

Východiskový stav:

Verejnosť vníma pozitívne les ako priestor na rekreáciu a ochranu biodiverzity, jeho úlohu v zmiernení klimatickej zmeny a drevo ako obnoviteľnú surovinu z národných zdrojov...

Časť verejnosti však vníma obhospodarovanie lesov prostredníctvom lesného hospodárstva a najmä ťažbu dreva negatívne.

Strategické smerovanie možných riešení:

Ambíciou je implementovať postupy a nástroje efektívnej komunikácie s verejnosťou. Komunikácia s odbornou verejnosťou bude orientovaná na oblasť prezentácie aktuálnych výsledkov vedy a výskumu s cieľom facilitácie ich transferu do praxe. Komunikácia so širokou verejnosťou bude zameraná na pozitívnu prezentáciu lesníckeho sektora, vlastníkov a obhospodarovateľov lesov a profesionálov, ktorí v lesníctve pôsobia s cieľom výrazného zlepšenia akceptovateľnosti lesníckeho sektora v celej spoločnosti prostredníctvom proaktívneho prístupu ku komunikácii i prostredníctvom postupov práce s verejnosťou. Správne nastavená komunikácia bude prospešná pre všetky zainteresované strany, resp. nárokové skupiny.

K návrhu strategického cieľa č.4 v diskusii zazneli tieto pripomienky, návrhy a komentáre:

Mnohokrát odznel pojem komunikácia. Je potrebné reflektovať lesné hospodárstvo a komunikáciu ako takú. Boli spomenuté Strategické dokumenty EÚ, v októbri 2020 bola prijatá rezolúcia európskeho parlamentu o lesníckej stratégii, ktorá zdôrazňuje potrebu využívať tzv. zdokonalenú komunikáciu vo vzťahu k trvalo udržateľnému obhospodarovaniu lesov, ktorá by mala byť využívaná použitím tzv. informačných kampaní. Rezolúcia hovorí o ekonomických, spoločenských a environmentálnych prínosoch lesného hospodárstva. Nie je tu len životné prostredie, ale aj ekonomika je veľmi dôležitá. Vysvetľovať širokej verejnosti problematiku lesného hospodárstva aj cez prizmu ekonomiky, preto že potreba drevnej suroviny vzrastie, neklesne. Aj z Eurobarometra 2020 vyplýva potreba lepšej, efektívnejšej komunikácie udržateľného obhospodarovania lesov. Komunikácia je veľmi dôležitá.

Akceptovateľnosť lesníckeho sektora je priamo podmienená tomu, čo v spoločnosti dávno rezonuje. Čo je zadarmo, nemá hodnotu. Základným problémom je, že verejnosť dostáva benefity lesov a výsledkov lesníckeho sektora zadarmo.

Verejnosť v súčasnosti z neznámych dôvodov vníma, že prebieha spor medzi ochranármi a lesníkmi. Toto počujeme denne a pri tomto riešení by bolo vhodné, aby lesník mal pohľad

ochranára (to si diskutujúci myslí, že má), ale aj vzájomne, aby ochranár mal pohľad lesníka. Aby sa vedel vžiť aj do jeho vecí, ktoré on musí pri obhospodarovaní lesa akceptovať. Máme prírode blízke obhospodarovanie lesa, trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa. Verejnosť sa tlačí dogma, že všetky lesy na Slovensku budú výberkové, že podrastový hospodársky spôsob už nebude, že už nebudú holiny, výrub. Pri podrastovom nie je holina, ale ľudia to vnímajú, že je holina. Treba brať na zreteľ, že trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa je aj podrastový spôsob. Ako lesník, ktorý má topolinu, alebo agátové porasty vysvetlí, že keď to chce obnoviť, alebo nejakým spôsobom riešiť, že sa to nedá riešiť výberkovým spôsobom. Keď si zoberieme, koľko trvá prebudovanie na výberkový spôsob, nemáme prostriedky ani na lesnú sieť ciest. Nemôže sa ľuďom hovoriť, že všetko bude výberkové. Pozemkové spoločenstvo, ktoré má 20ha na sklone 40 stupňov, nespraví tam výberkový les s tým aby mal stály príjem. Nebude mať. V komunikácii lesníkov a ochranárov je čas sa spojiť a ťahať za jeden povraz, za jeden cieľ. Nie polarizovať spoločnosť tým, že čo sa robilo doteraz je zlé. Je potrebné ukázať verejnosti že nám záleží na jednej veci.

Bol vyjadrený súhlas s tým, že polarizácia je veľká. Prispievajú k nej obe strany. Prezentovanie nových postupov nevyzerá tak, že by ochrana prírody chcela len výberkový hospodársky spôsob. Je to častý argument, na ktorý ŠOP naráža a to len prispieva k polarizácii. Ani komunity tretieho sektora nepropagujú, že všade je potrebný výberkový hospodársky spôsob. Je to skreslené. Posledné roky sa propaguje prírode blízke obhospodarovanie lesa. ŠOP sa to snažila definovať. Robili sa školenia ako sa to realizuje, čo to v praxi obnáša, čo je k tomu potrebné, aby vedeli, kde sa dá vyžadovať a kde nie. Ľudí, ktorí kričia, že všade výberkový spôsob je potrebné zobrať tam a ukázať im, takto to vyzerá a toto to vyžaduje. Všetky tieto postupy sa dajú robiť za istých podmienok, len si to niečo vyžaduje. Bojovať proti polarizácii je potrebné z oboch strán. Nepozerať sa len na to, čo zarobí ten druhý, ale rozmýšľať, v čom by sme sa mohli zlepšiť my na našej strane.

Je extrémne skreslené vnímanie verejnosti na hospodárske zásahy, ktoré sú robené v lesoch. Je vžitá dogma, že PBH, výberkové lesy vysoko zvýšia biodiverzitu. Opak je pravdou, práve tu sa extrémne znižuje biodiverzita. Vypadnú rúbaniskové druhy, vypadnú druhy viazané na otvorenú krajinu, svetlomilné druhy vypadnú. Aj rúbaniská majú svoj význam, malina sa pomaly stáva ohrozeným druhom. Treba robiť manažmentové opatrenia také, ktoré lesy eliminujú a vplyv stromovej vegetácie potlačia tak, aby bola podporená biodiverzita.

Využíva sa nie správna komunikácia, nie správni ľudia, nie správna forma, nie správne kanály, nesprávna štylizácia, využívanie populizmu a podobných záležitostí. Efektívna komunikácia slúži na elimináciu nežiadúcich vplyvov v rámci komunikácie. Dochádza k šumom. Ide globálne o pozitívnu správu, ale tá správa po určitých mesiacoch dostáva negatívnu konotáciu vzbudzuje vášne v širokej verejnosti, laickej aj odbornej. Od najvyššej úrovne ministerstva až nižšie nie sme ochotní priznať, že robíme veci v oblasti komunikácie zle.

Na záver sa Výbor dohodol, že schvaľuje navrhnuté strategické ciele s pripomienkami, ktoré boli vznesené v rámci diskusie. Pracovná skupina ich zapracuje a predloží na ďalšie zasadnutie výboru, spolu s návrhmi cieľov a opatrení.

ZAPÍSAĽA: Anna Zemanová

OVERIL: Martin Mesároš

PRÍLOHA 1: PROGRAM STRETNUTIA

13.30-15.10

- Úvod, predstavenie cieľov a programu, pravidiel
- **Sumár zaslaných pripomienok k vstupnej správe a ich vyhodnotenie** (Príloha č. 1)
- Prezentácia **návrhu strategických cieľov a smerovania** vypracovaných pracovnou skupinou (Príloha č. 2)
- Facilitovaná **diskusia** k strategickým cieľom

15.10-15.20 Prestávka

15.20-16.30

- **Dohoda na 3-5 strategických cieľoch**
 - **Diskusia o návrhoch možných postupov (spôsobov) na dosiahnutie strategických cieľov**
 - Dohoda na ďalších krokoch
 - Záver zasadnutia
-